WYNIA'S WEEK

Kies niet voor het uitsluiten van nieuwkomers en buitenstaanders, maar geef de kiezer meer directe invloed.

Posted on 14 november 2026 by Feike Reitsma

Het openbaar bestuur in Den Haag maakt zich plotseling druk om ‘bestuurlijke hygiëne’ en ‘zuivere verhoudingen’. D66 en de linkse fusiepartij PRO hebben de handen ineengeslagen voor een wettelijk verbod op het zogeheten ‘stapelen’ van politieke functies. Wie in de Tweede Kamer zit, mag straks niet langer ook gemeenteraadslid of Statenlid in de provincie zijn. CDA-minister Pieter Heerma van Binnenlandse Zaken liet afgelopen week al weten welwillend naar het plan te willen kijken.

Wie de Haagse verhoudingen niet kent, zou kunnen denken dat het hier gaat om een zuiver staatsrechtelijk principe. Maar bij nadere beschouwing blijkt het voorgestelde verbod op dubbelmandaten vooral een eenzijdige maatregel te zijn die de rechterflank van het Nederlandse electoraat treft.

Sociaal stigma

Het is immers geen toeval wie er door dit voorstel worden geraakt. In het debat richten de initiatiefnemers en commentatoren de schijnwerpers direct op politici van de PVV, Forum voor Democratie en JA21. Namen als Gideon van Meijeren, Ralf Dekker, Jeremy Mooiman en Annabel Nanninga worden genoemd omdat zij op meerdere bestuursniveaus tegelijk actief zijn of waren.

Wat D66 en PRO daarbij buiten beschouwing laten, is waarom juist deze partijen genoodzaakt zijn hun schaarse, ervaren volksvertegenwoordigers op meerdere plekken in te zetten. Zoals communicatiestrateeg Victor Vlam onlangs in het programma *Nieuws van de Dag* treffend opmerkte, rust er een zwaar 'sociaal stigma' op het openlijk uitkomen voor deze partijen. Dat maakt het vinden van geschikte, gekwalificeerde kandidaten buitengewoon lastig.

In de praktijk gaat die drempel bovendien veel verder dan alleen maatschappelijke vooroordelen of reputatieschade op de werkvloer. Politici aan de rechterflank en critici van de islam hebben te maken met reële fysieke onveiligheid. Dat blijkt uit de jarenlange, zware beveiliging van politici als Geert Wilders en destijds Ayaan Hirsi Ali vanwege doodsbedreigingen, maar ook uit de zwarte bladzijden in de recente Nederlandse geschiedenis: de politieke moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh. Wie zich publiekelijk verbindt aan rechts-conservatieve partijen, neemt een persoonlijk en professioneel risico dat voor kandidaten van gevestigde middenpartijen simpelweg niet bestaat.

Daar komt nog iets bij. Voor wie namens D66, PRO of het CDA na een politieke loopbaan de Kamer verlaat, ligt er een uitgebreid netwerk klaar van burgemeestersposten, commissariaten van de Koning, voorzitterschappen van belangrijke adviesraden en toezichthoudende functies. Voor oud-politici van de PVV of Forum voor Democratie is die bestuurlijke route vrijwel volledig afgesloten.

De asymmetrische baantjesmachine

Links en het midden hebben geen dubbelmandaten nodig om bestuurlijke invloed uit te oefenen. Zij beschikken immers over de informele benoemingsmachine.

Kijk naar de feiten die onlangs nog door PVV-Kamerlid Martin Bosma in de Tweede

Kamer op een rij werden gezet. De ongekozen sleutelposities in het openbaar bestuur kleuren nagenoeg allemaal PRO-groen of D66-blauw, ongeacht de uitslag van de verkiezingen. Oud-PvdA-staatssecretaris Sharon Dijksma leidt de machtige Vereniging van Nederlandse Gemeenten vanuit Utrecht, oud-GroenLinks-leider Femke Halsema bestuurt Amsterdam, en oud-PvdA-Kamerlid John Leerdam geeft leiding aan het Nationaal Slavernijmuseum. Zelfs kleinere middenpartijen delen mee: zo kon de ChristenUnie oud-minister Carola Schouten laten benoemen op de burgemeesterspost van Rotterdam.

Geen bestuurlijke achterdeur

Hetzelfde patroon is zichtbaar bij de publieke omroep, waar Ongehoord Nederland (ON!) het enige podium is waar partijen rechts van de VVD regelmatig aan het woord komen. Het Commissariaat voor de Media legde ON! herhaaldelijk boetes en terugvorderingen op en adviseerde onlangs zelfs dat intrekking van de zendmachtiging juridisch mogelijk is. Dat Commissariaat staat onder leiding van Amma Asante: een bestuurder zonder media-achtergrond, maar met een verleden als Amsterdams raadslid en Tweede Kamerlid voor de PvdA (nu opgegaan in PRO) en later als kandidaat voor BIJ1.

Ondertussen drong de Raad van Bestuur van de NPO bij D66-minister Rianne Letschert aan op het schrappen van ON! uit het publieke bestel – onder toezicht van een Raad van Toezicht waarin diezelfde minister Letschert afgelopen zomer haar eigen oud-Eerste Kamerfractievoorzitter Annelien Bredenoord (D66) benoemde.

Voor rechts-conservatieve partijen bestaat deze bestuurlijke achterdeur niet. Voor hen is het rechtstreekse, democratische mandaat via de stem van de kiezer in de gemeenteraad, de Provinciale Staten en de Tweede Kamer de enige manier om tegenmacht te organiseren. Wie dat dubbelmandaat verbiedt, dwingt deze partijen hun schaarse mensen te versnipperen en snijdt hun directe democratische lijnen af.

Onderdeel van een bredere agenda

Dit plan om dubbelfuncties te verbieden staat dan ook niet op zichzelf. Het past in een bredere reeks maatregelen waarmee gevestigde partijen proberen de toegang tot het parlement voor nieuwkomers en buitenstaanders te beperken.

Dat bleek eerder al bij de Wet op de Politieke Partijen (Wpp), waarin D66 en andere

partijen een verplichte interne ledenstructuur willen afdwingen – een eis die rechtstreeks ingrijpt op de organisatievorm van de PVV. En dat was begin dit jaar te zien toen de minderheidscoalitie van D66, VVD en CDA in het regeerakkoord een onderzoek opnam naar het invoeren van een hogere kiesdrempel. Alleen door stevig verzet vanuit de oppositie verdween dat voornemen van tafel.

De begraven kroonjuwelen van D66

Het pleidooi voor 'zuivere verhoudingen' wringt des te meer wanneer we kijken naar de geschiedenis van D66 zelf. De partij die nu pleit voor bestuurlijke hygiëne, heeft haar eigen historische kroonjuwelen voor democratische vernieuwing zelf bij het grofvuil gezet. Het raadgevend referendum werd in 2018 door D66-minister Kajsa Ollongren afgeschaft nadat de kiezer zich uitsprak tegen Haagse plannen. En de rechtstreeks gekozen burgemeester is geruisloos van de agenda gehaald nu de huidige benoemingsprocedure D66 en PRO een ruim aandeel in het lokale bestuur oplevert.

Bovendien roept de discussie over dubbelfuncties de vraag op waar de werkelijke belangenverstrengeling in Den Haag zit. In het artikel van *Wynia's Week* over D66-minister Stientje van Veldhoven kwam onlangs naar voren hoe zij als staatssecretaris subsidie verstrekte aan de internationale klimaatorganisatie PACE, terwijl zij daar zelf in het bestuur zat. Vervolgens stapte zij tussentijds uit het kabinet om directeur te worden van de met miljoenen aan belastinggeld gesteunde lobbyclub WRI Europe, om daarna terug te keren in het kabinet-Jetten als minister van Klimaat. Over die draaideur tussen ministeries en gesubsidieerde lobbyclubs blijft het bij D66 en PRO opvallend stil.

Echte democratische vernieuwing

Wie de Nederlandse democratie werkelijk wil versterken en het vertrouwen tussen kiezer en overheid wil herstellen, kiest niet voor administratieve uitsluitingsregels, maar voor hervormingen die de kiezer meer directe invloed geven.

Er liggen genoeg concrete voorstellen op tafel die dat mogelijk maken. Denk aan de invoering van een (partieel) districtenstelsel – zoals onder anderen door opiniepeiler Maurice de Hond is uitgewerkt – waarbij kiezers een deel van de Kamerleden rechtstreeks in hun eigen regio kiezen, terwijl de rest van de zetels via landelijke

evenredigheid wordt verdeeld. Daarmee ontstaat een directe band tussen regio en parlement, zonder dat volksvertegenwoordigers dubbelmandaten hoeven te stapelen. Combineer dat met rechtstreeks gekozen bestuurders, zoals de burgemeester en de minister-president, en een correctief referendum waarmee de bevolking politieke besluiten kan corrigeren.

Dat zou pas echte bestuurlijke vernieuwing zijn. Het huidige voorstel van D66 en PRO doet precies het tegenovergestelde: het beschermt de gevestigde orde door de speelruimte van de oppositie in te perken.

Wynia's Week *brengt broodnodige, onafhankelijke berichtgeving: drie keer per week,* ***156 keer per jaar****, met artikelen en columns, video's en podcasts. Onze donateurs maken dat mogelijk. Doet u (weer) mee? Hartelijk dank!*